

CONTEXT :

Man/vrouw-verschillen: natuur of cultuur?

Wetenschappelijk onderzoek naar het verschil m/v

Zijn er verschillen vast te stellen in de gemiddelde aanleg van mannen en vrouwen voor bijvoorbeeld taal, wiskunde, ruimtelijke oriëntatie, empathie? En hebben die eventuele verschillen dan te maken met natuur (genen, hormonen, hersenstructuur...) of met cultuur (opvoeding)? Die discussie is vandaag verre van uitgewoed.

Verschillend of niet?

Een snelle (heel beperkte) greep. Mannen en vrouwen zijn gemiddeld even empathisch. Inzake wiskunde blijkt er geen verschil te zijn in landen die goed scoren inzake gelijkheid man/vrouw, en meer in landen die op dat vlak slecht presteren. Op vlak van ruimtelijke oriëntatie doen mannen het beter... tot vrouwen de kans hebben gekregen om even te oefenen. Er blijkt niets te kloppen van de bewering dat vrouwen meer woorden gebruiken dan mannen, of sneller spreken. Wel hebben peuter-meisjes gemiddeld een groter vocabularium dan jongetjes van dezelfde leeftijd.

Cultuur

Er zijn dus duidelijk aanwijzingen dat cultuur een flinke rol speelt in de man/vrouw-verschillen die we menen te zien. We horen van jongsaf allerlei uitspraken over jongens/mannen en meisjes/vrouwen, we zijn allemaal in meer of mindere mate opgevoed als 'een meisje' of 'een jongen'. Uit onderzoek blijkt dat dat z'n gevolgen heeft. Meisjes oefenen andere vaardigheden dan jongens en worden daar beter in (en omgekeerd). Hersenen zijn immers verre van 'af' bij de geboorte, ze leren en evolueren al doende. Onze geest blijkt ook erg vatbaar voor vooroordelen. Gewoon dénken dat je als jongen of meisje ergens goed in bent, helpt al om goede prestaties neer te zetten.

De kracht van vooroordelen

Wat keer op keer uit psychologisch onderzoek blijkt, is dat onze hersenen instant reageren op stereotiepe ideeën over jongens/meisjes - mannen/vrouwen. Mannen scoren bijvoorbeeld gemiddeld beter dan vrouwen op tests waarin ze in gedachten een voorwerp moeten roteren. Dat verschil verdwijnt wanneer vrouwen vóór zo'n test de boodschap krijgen dat zij het gemiddeld beter doen dan mannen.

Hoe zit het met jouw m/v-vooroordelen? Doe een snelle test op www.hetideemv.nl (of de oorspronkelijke test van Harvard University - ook in het Nederlands - <https://implicit.harvard.edu/implicit/belgium/>).

Natuur

'Natuur' blijkt moeilijk te onderzoeken. Zelfs de biologische tweedeling in mannen en vrouwen is niet zo evident: naar schatting 1 op 2000 baby's is niet éénduidig onder te brengen in de biologische categorie man of vrouw. Op basis van onderzoek naar hormoonspiegels en van hersenscans zijn voorlopig geen conclusies mogelijk over het aangeboren karakter van man/vrouw-verschillen. Tests met baby's (die nog weinig zijn blootgesteld aan de invloed van cultuur) suggereren enkele kleine aangeboren verschillen. Babyjongens zouden bijvoorbeeld een kleine voorkeur hebben voor speelgoed op wielen (maar babymeisjes dan weer niet voor poppen). Dat die verschillen groter worden bij het opgroeien, lijkt dan weer veel met opvoeding te maken te hebben.

Het is dus belangrijk om kritisch te zijn wanneer bestsellers beweren dat ze man/vrouw-verschillen wetenschappelijk hebben ontrafeld en verklaren dat mannen en vrouwen compleet andere wezens zijn. Op z'n best trekken de auteurs te grote conclusies uit wetenschappelijk onderzoek, op z'n slechtst verkopen ze onwaarheden.

Samengevat

- Voor sommige vaardigheden is er een verschil meetbaar tussen mannen en vrouwen als groep, maar dat verschil is klein, en veel kleiner dan de verschillen die bestaan tussen mannen of vrouwen onderling.
- De meeste verschillen lijken door opvoeding / cultuur voortgebracht. Of: oefening baart kunst.
- Succesboeken als John Grays *Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus* of Brizendines *De vrouwelijke hersenen en De mannelijke hersenen* zijn slechte bronnen voor wie op zoek is naar wetenschappelijk onderbouwde informatie.

Meer?

Lees de gender-rubriek op de website van het documentatiecentrum RoSa

<http://www.rosadoc.be/ehbf/gender.htm>

of steek je licht op bij het Nederlandse 'Kennislink' <http://www.kennislink.nl/publicaties/man-vrouw>

In *Waarom we allemaal van Mars komen: hoe neuroseksisme aan de basis ligt van de verschillen tussen man en vrouw* (Lannoo, 2011) houdt Cordelia Fine een aantal stellingen kritisch tegen het licht. *Het idee m/v* (Maven Publishing, 2010) van wetenschapsjournaliste Asha ten Broeke ligt in dezelfde lijn.

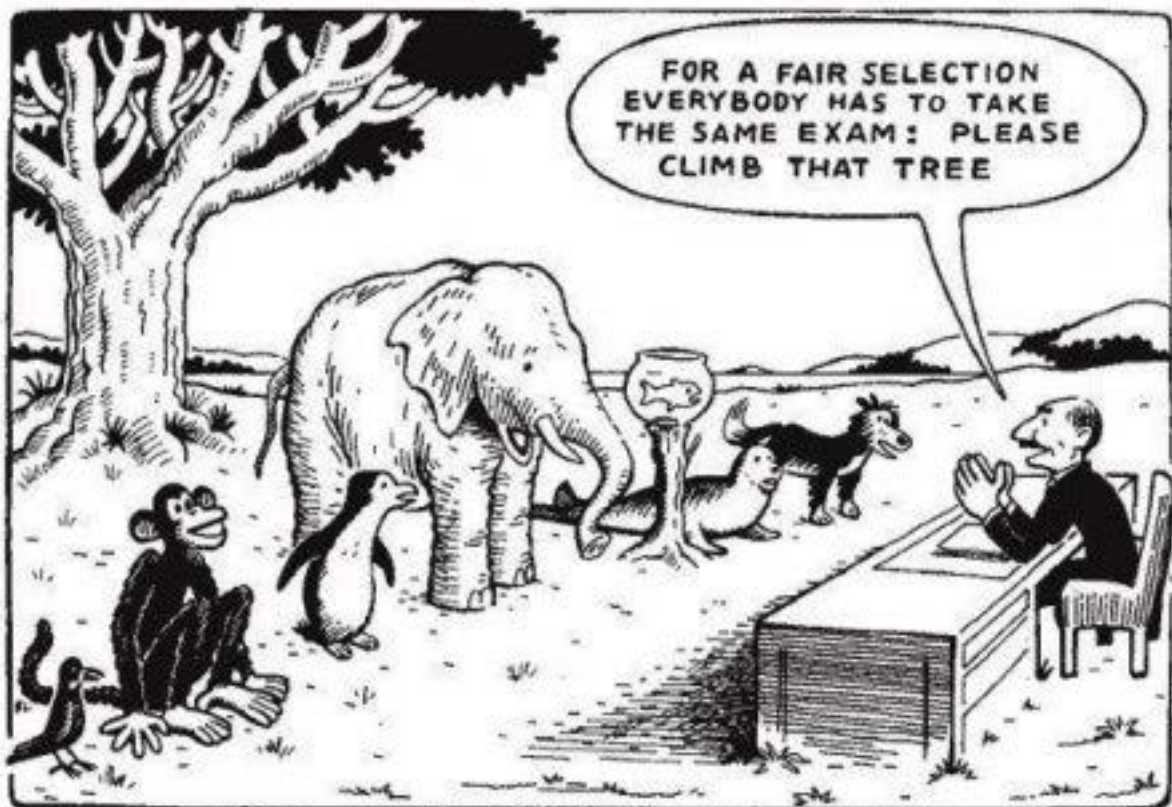
Maatschappelijke dimensie van het debat

De discussie over gelijkheid of verschil heeft een belangrijke maatschappelijke dimensie. Wetenschappelijke 'bewijzen' over het anders-zijn van vrouwen waren in de 19de eeuw een argument om vrouwen uit te sluiten van bepaalde rechten en functies. Vandaag loopt het niet zo'n vaart, maar er zijn bijvoorbeeld wel pleidooien om jongens en meisjes apart te zetten in de lessen wiskunde of taal. Dan wordt de sekse van een leerling belangrijker dan zijn/haar aanleg, voorkennis of interesse.

Het probleem van dit soort verschildenken is dat kleine gemiddelde verschillen tussen jongens en meisjes (waarvan niet zeker is dat ze aangeboren zijn) een reden worden om álle jongens zus en álle meisjes zo te behandelen. Terwijl de ene jongen de andere niet is (idem voor de meisjes). Anders gezegd: jongens en meisjes hebben veel gemeen.

In 1932 maakte Louise De Craene - Van Duuren zich zorgen over een wetsontwerp dat een heleboel meisjes wilde verplichten om een tweejarige opleiding huishoudkunde te volgen. Haar repliek leest als een pleidooi voor 'gelijkheidsdenken'. [\[tekst Van Duuren\]](#)

Is denken vanuit verschil dan nooit aangewezen? Toch wel, want niet iedereen heeft dezelfde uitgangspositie in de maatschappij. Sekse, sociale achtergrond, etnisch-culturele achtergrond, scholing, seksuele voorkeur... beïnvloeden de keuzes en kansen van mensen. Om echte maatschappelijke gelijkheid te bereiken, is het belangrijk daar rekening mee te houden.

Verschillen in rekening brengen, kan belangrijk zijn: "Voor een eerlijke selectie, legt iedereen dezelfde proef af: klim in die boom". Bron: <http://weknowmemes.com/2011/10/the-educational-system-comic/>